

MEI 2021

05/2021

FEEST VAN DE H. LOUISE DE MARILLAC

Vanwege de gedachtenisviering van de H. Louise de Marillac op 9 mei, tekende Rafael Isharianto haar, en biedt hij ons enkele van haar gedachten aan.

“Honger en dorst zijn twee dringende behoeften van de natuur, vooral in sterke lichamen ... Als onze zielen gezond zijn, zouden ze dezelfde behoeften moeten hebben ... als verlangens naar gerechtigheid.”

“Doe zoveel mogelijk goed voor de armen.”

“Doe alles in een geest van zachtheid en liefde.”

“Veranderingen kunnen en moeten plaatsvinden. Als ze niet worden geaccepteerd, zullen we nooit van de gemoedsrust genieten die essentieel is.”

“Gezondheid is de kostbaarste schat van het leven.”

GERARD VERWOERD 1939 - 2021

- * 11 november 1939: geboren in Wilnis (Mijdrecht)
- * 21 september 1959: intrede bij de paters Lazaristen in Eefde,
- * 19 maart 1966: priester gewijd in Panningen samen met vijf medebroeders.
- * 03 maart 1967-1969 : studie liturgie Institut Catholique te Parijs (cum laude)
- * 1969: kapelaan Brunssum, * 1972: kapelaan Eindhoven,
- * 1975: kapelaan Susteren * 1978-1988: pastor Apeldoorn,
- * 1988: kapelaan Ugchelen
- * 1990-2013: werkzaam bij Katholiek Documentatie Centrum Nijmegen
- * 2013-2020: emeritaat Catharinahof van de Dominicanessen, Nijmegen
- * 05 okt. 2020: Panningen Zorgcentrum Vincent Depaul
- * 04 mei 2021: overleden in Panningen
- * 10 mei 2021: begraven op Heiderust, Panningen.

Gerard is vlak voor de Tweede Wereldoorlog geboren in Wilnis, Mijdrecht, als jongste van zeven kinderen. Zijn vader, schoenmaker, was de broer van oom confrater Cees Verwoerd, c.m. († 1982). Zijn moeder overleed voor zijn vierde verjaardag. Het gemis van haar liefde zou hem zijn hele leven blijven achtervolgen, soms zelfs kwellen, alsmede het medelijden met zijn vader, die toen alleen verder moest. Inkomen was er bijna niet, maar zorgen des te meer. Die zorg over zijn familie en anderen heeft hem altijd bezig gehouden. Misschien lag daar de grote gevoeligheid van Gerard voor mensen, die het niet gemakkelijk hebben in het leven. Hierin leek hij veel op zijn grote voorbeeld, de H. Vincentius, die zich het leed van mensen zeer aantrok en daar zijn levenswerk van maakte.

In de liturgie en het individuele pastoraat was Gerard op zijn best. Zijn gevoelens, diepe emoties, lagen dan zichtbaar, maar vaak ook onvoorspelbaar, op zijn gezicht af te lezen: soms vol medelijden, diep verdriet, boosheid en dan weer een en al uitbundige blijdschap. Gerard was een gevoelsmens, getekend door een gestage onrust diep in zijn ziel. Een sterk verlangen naar liefde, gerechtigheid en harmonie, maar ook onzekerheid en vertwijfeling maakten van zijn ziel een perpetuum mobile. Zijn emoties drukte hij vaak uit in kleine attenties, zoals tekeningen met kleurpotlood, koekjes, gebedjes, gedichtjes of in liedjes op de panfluit. Hij kon zich enorm verwonderen over maar ook ergeren aan de kleinste dingen. Wandelen, verwonderen en mediteren waren voor hem verplichte dagelijkse kost.

Intellectueel zeer begiftigd liet hij zich nooit voorstaan op zijn enorme kennis en kunde. Integendeel zelfs, roemen op jezelf en je eigen prestaties was voor hem absoluut not done. Zijn kleding, kapsel en schoenen drukten eenvoud, soberheid en pretentieloosheid uit. Zijn hart ging de laatste dertig jaar vooral uit naar mensen in de marge, de ouderen van huize Nijeveldt en de ex-gedetineerden van Stichting Moria in Nijmegen. Vijfentwintig jaar speelde hij iedere zaterdagmiddag op de markt in Nijmegen op de panfluit voor "zijn" jongens van Moria, met vóór zich zijn verfrommelde pet als collectemandje. Gerard was non-conformistisch, leefde zijn eigen leven, en was uniek als geen ander.

Gebed, de H. Mis, geestelijke lezing en veel bijbelstudie waren de Godslamp voor zijn innerlijk leven, dagelijks brood voor onderweg. Die weg is nu ten einde. Moge zijn onrustige ziel nu eindelijk rust vinden bij God. Dat gunnen we Gerard van harte!

OVERWEGING

Tjeu van Knippenberg

Beste tochtgenoten van Gerard,

Wie leeft, is in de tijd. Het tijdelijk bestaan voltrekt zich van ogenblik naar ogenblik, van gisteren naar nu, van nu naar morgen. Daar worden we vandaag op een speciale manier mee geconfronteerd. Wij zijn in de tijd. Dat maakt ons tot reizigers, mensen die niet anders kunnen dan onderweg zijn. Op die reistocht ontwikkelt ieder van ons een persoonlijke variant van onderweg zijn. Wij zijn altijd onderweg, maar iemand kan hard lopen of treuzelen, het midden van de weg gebruiken of de rand ervan.

Je kunt je blij voelen omdat de tijd je de mogelijkheid geeft om te leven. Je kunt je bedrukt voelen omdat de tijd voortdurend aan dat leven knaagt.

Wij zijn onderweg, maar niet in ons eentje: wij zijn tijdgenoten en tochtgenoten – dat brengt ons ook bij elkaar rond onze tijd- en tochtgenoot Gerard. Wij zijn hier omdat zijn reis in de tijd voltooid is. Zijn wijze van bestaan is overgegaan van tijd naar eeuwigheid, van beweging naar rust, van onderweg zijn naar thuiskomen. Wij zijn bij elkaar als zijn tochtgenoten. Wij waren allemaal met hem onderweg, maar elk van ons op een eigen manier. Als broer, als vriendin, als confrater, als parochiaan, Kunnen we zijn manier van reizen een beetje terughalen? Was hij meer een zwerver of een pelgrim of een ontdekkingsreiziger?

Ik herinner me een tekening die hij maakte toen hij een aantal jaren priester was. Je ziet iemand (hijzelf) met een overdekte kelk in zijn handen naar het altaar gaan. Introibo ad altare Dei staat erbij geschreven. Ik zal opgaan naar het altaar van God. Gerard is daar pelgrim naar de bron. En inderdaad, een pelgrim was hij ten voeten uit. Lopend, in meditatie en luisterend naar wat er in zijn omgeving (de vogels!) en in hemzelf omging. Oplettend onderweg naar een heilige plek. Op die plek is hij aangekomen.

Ik herinner me hem ook als een zwerver. Niet wetend waar hij zijn echte verblijf kon vinden. Soms op het radeloze af, zoekend naar een thuis en onwaarschijnlijk dankbaar wanneer hij warmte kon ervaren. Wat dan in hem omging leerde hem oog hebben voor de onrust en dakloosheid bij andere mensen. Hij speelde op de panfluit voor een winkelend publiek: iemand zou er troost in kunnen vinden en de munten die hij kreeg toegeworpen gingen naar andere mensen in hun zwervend bestaan.

En dan is er de ontdekkingsreiziger. Gerard was niet blind onderweg. Hij luisterde naar mensen en kon een zin uit een gesprek met zich meedragen, om en om draaien om zich de betekenis ervan eigen te maken. Zo ook de woorden van de bijbel. Hij was een proever en vorser. Hij kon stilstaan bij belangrijke Bijbelse begrippen – ze uitspreken in verschillende talen om hun hoogte en breedte en diepte te leren kennen.

Gerard, een reiziger door het leven. Hij heeft werkelijk aansluiting gevonden bij de leerlingen die onderweg waren naar Emmaus. Wij lezen zojuist: 'In het dorp aangekomen ging de man met de twee leerlingen een huis binnen, want het was al donker. Daar brak Hij het brood. En bij het breken van het brood herkenden ze Hem.'

Herkennen van wat is, zien wat waar, goed en mooi is. Tekenen herkennen die verwijzen naar de bron. Gerard zegt het zelf prachtig. Ik citeer hem: "Op straat beleef ik hoe mensen open zijn/opengaan. Het is zeer vreemd. Soms voel ik dat de verlossing aan de gang is. Dat God op duizenden manieren in en door mensen werkt, die zelf niets van god of godsdienst afweten. De straat is mijn kerkgang. Niet altijd hoor. Maar toch."

Wij mogen het leven vieren van Gerard Verwoerd, priester en pelgrim, fluitende zwerver, toegewijde ontdekkingsreiziger. Tot in zijn laatste dagen heeft hij zijn ziel behouden. Hij kon het de psalmist nazeggen: 'Was ik radeloos - nog was ik bij U'.

TER LIEFDEVOLLE GEDACHTENIS AAN BROER GERARD

Bets Blom-Verwoerd

Dierbare genodigden,
en alle Dierbaren die op afstand meekijken, in het bijzonder broer Jasper, man van Marietje, 88 jaar, die nu ook zijn beperkingen heeft!
Het toch nog onverwacht heengaan van Gerard heeft ons allen geraakt.
Toen ik van de week het verhaal van de heer Wiel Bellemakers hoorde, dat Gerard bediend wilde worden, en Wiel vroeg, kan het vanmiddag Gerard? gaf hij fel aan, nee..... NU.
Voor Wiel niet eenvoudig, zó direct.
De bediening verliep goed, onder heftige pijn.

Wie had verwacht, dat hij ruim een uur later zijn ogen al zou sluiten.

Voor mij een zeer wonderlijk verhaal.

Gerard had een goed gevuld leven, veel gezien, Jeruzalem, een hoogte punt. Het huis in de rimboe, met een eenvoudig Medisch Centrum, voor mensen die daar gedumpt werden, een actie, die 50.000 euro opbracht!

Dat was ook Gerard!

Toen de Panfluit in zicht kwam, werd dit de rode draad door zijn leven,

Gerard begon op te treden in het centrum van Nijmegen, zonder enige bijbedoeling, tot er een jongetje vroeg...Meneer waar moet ik mijn centje indoen?

Dat was voor Gerard een rede, een goed doel te zoeken.

Het werd "Moria" om ex-gedetineerden weer een kans te geven in de maatschappij terug te keren!

Niet alle misdadigers "zijn" misdadigers.

Gerard vertelde, dat sommige getroffen mensen hun "verhaal" willen horen: hoe men tot zo'n "verschrikkelijke" daad komt!

Door "toch" naar elkaar te luisteren hoort men van de ander kant wat er in lemands leven gebeuren kan!

Tot slot;

Gerard laat vele "sporen" na; laten we die omzetten in persoonlijke herinneringen.

Na deze dienst, met de "voorgangers", die Gerard zo gesteund hebben, gaan we al biddende Gerard naar zijn laatste rustplaats brengen!

Eindelijk verdiende rust!

WOORD VAN HERINNERING AAN ONZE VRIEND GERARD VERWOERD

Beste aanwezigen,

Iris Rothuizen

Over twee perioden in mijn leven heb ik speciale en mooie ervaringen met Gerard die ik graag met u wil delen. De eerste is de periode van 1979 tot 1989.

Gerard is pastor van de St. Victorkerk in Apeldoorn waar mijn man en ik bij horen.

Wij komen net uit Utrecht waar we deelnamen aan een oecumenische gespreksgroep voor "gemengd gehuwden". Mijn man katholiek, ik protestant. In Apeldoorn bestond dit nog

niet en we wilden dat graag helpen starten. Brief naar twee dominees en een pastor. Weddenschap tussen ons: wie zou het eerst reageren? Jouw kerk of de mijne. Een dag later staat Gerard achter bij ons in de tuin.

De katholieken hadden gewonnen!

De werkgroep wordt een succes, evenals later een MOV periode. Jouw of mijn kerk wordt ONZE kerk. Gerard is inmiddels een graag geziene huisvriend geworden, die vaak onverwacht aan komt voor een praatje, een wijntje of een potje ping-pong (hij: heel fanatiek!) Wanneer onze dochters ter wereld komen, is hij een van de eerste bezoekers. Ook bij hun doop is hij op zeer speciale wijze betrokken. Na zijn vertrek in 1989 naar Nijmegen blijft er verdund contact

via een enkele ontmoeting en ieder jaar een kerstkaart, altijd op bijzondere wijze door hem geformuleerd.

De tweede periode start eind 2002 en duurt tot heden.

Het wordt een hernieuwd contact met een oude huisvriend en er ontstaat een nieuwe dimensie.

Het is oktober 2002. De Victorkerk bestaat 60 jaar en ook Gerard is er. Na afloop tref ik hem en stel hem de vraag waar hij zo'n hekel aan blijkt te hebben: "hoe gaat het met je?" Hij vertelt opgetogen dat het zo goed gaat: "zijn moe is in zijn leven gekomen" en dat na al die jaren waarin zij er voor zijn gevoel niet was. Zij was een blinde vlek. Natuurlijk wist ik nog dat hij op driejarige leeftijd zijn moeder had verloren. Ik moet denken aan de foto uit 1942/43 die hij mij later zal laten zien: drie kleine jongens op een trapje bij kindertehuis Caesarea bij Apeldoorn waar de jongens zijn opgenomen ivm tbc of vermoeden van. Het kleinste jochie is Gerard die met grote angstige ogen in de lens kijkt. Zijn hand op het been van zijn broertje. Ook zijn moeder heeft tbc en de kinderen mogen de laatste maanden van haar leven hun moeder alleen nog van achter een glazen wand zien.

In die tijd en ook nog decennia daarna was er in het algemeen geen ruimte voor verdriet van kinderen, geen aandacht voor wat zij doormaken als een ouder overlijdt en wat de impact voor hun leven kan zijn.

Bij Gerard is er zijn leven lang sprake van een groot gemis van zijn moeder, een groot gapend gat. Dit heeft met alles rond hechting te maken en is bepalend voor zijn gevoelens van eenzaamheid en depressie die hem altijd in min of meerdere mate vergezellen.

In 2002 schrijft Mieke Ankersmid een boek "Verlaat Verdriet"; dit gaat over volwassenen van nu die als kind een ouder hebben verloren.

Gerard wordt zingend met een koortje, betrokken bij de presentatie en wordt totaal geraakt. Die zomer is er een week rond de thema's van "Verlaat Verdriet" in de Morvan, in een huis met de naam Moulin de Bousson - Herberg van de Ziel. Daar gaat zijn moe voor hem leven en vanaf dat moment ervaart hij haar vele keren vlak bij zich. Dit is zo bijzonder en zo helend.

Wanneer hij mij zo blij vertelt over wat hem in de Morvan is overkomen, kijk ik hem getroffen aan en zeg: "ik ben er ook zo eentje". Mijn vader overlijdt als ik zes ben. En hier begint ons speciale contact wat niet meer weg gaat. Hij stuurt mij de info over het boek, ik lees het, ga er mee aan de slag en we schrijven, wandelen en praten. Wij zijn lotgenoten, worden wandelmaatjes en lopen in het leven met elkaar op. We wandelen in de prachtige Ooijpolder, in de bossen van Apeldoorn, langs de IJssel bij Voorst, door het landgoed Warnsborn te Arnhem. We halen ook iets van onze kindertijd in: vliegeren langs de Waal en kanoën in de Wieden, genieten van vogel geluiden en luisteren naar de stilte. Ik heb Gerard leren kennen als een enorm gevoelige, empathische man. De man met de extra antennes, die zo snel geraakt wordt en die zo veel anderen weet te raken door o.a zijn geloof, zijn taligheid, zijn tekeningen en teksten in kleur, zijn muzikaliteit, zijn bescheidenheid, zijn vrijgevigheid, zijn authenticiteit. Een mensen-mens. De man van de verwondering, de man met oog voor het kleine.

De laatste maanden wordt bij bezoek het praten steeds moeilijker. De laatste keer, twee weken geleden heb ik wat tekeningen van hem meegenomen o.a. deze. Hij tikt direct met zijn vinger op het bloemetje: zo van “daar gaat het om hē”: op onmogelijke plaatsen, waar je denkt dat het leven uitzichtloos is, ontspruit nieuw leven, zijn er nieuwe kansen. Die hoop en dat vertrouwen waar hij altijd weer voor bad.

Wij weten niet wat er na onze dood zal zijn. Gerard speelde zo graag in vol vertrouwen het lied: “There is a land of pure delight”. Onze dominee zei laatst: we mogen “über den Tod hinaus hoffen”.

Dan mag ik wensen dat Gerard eindelijk verenigd zal zijn met zijn moe.

OP STRAAT BELEEF IK HOE MENSEN OPEN ZIJN / OPEN GAAN'

Bij Moria zijn verschillende vrijwilligers actief. Een van hen is Gerard Verwoerd, een pater lazarist, die regelmatig zijn op straat verdiende geld komt afgeven.

Elke week staat hij op zaterdagmiddag met zijn panfluit in het centrum van Nijmegen. Met een schaal voor zijn voeten en een kartonnetje: voor Stichting Moria. ‘De straat is mijn kerkgang’, zegt hij. ‘Niet altijd hoor. Maar toch.’

Gerard Verwoerd: ‘Mijn belangstelling voor Moria werd gewekt in 1999, toen de zusters van Julie Postel er in hun huis een tentoonstelling over hadden. Wij – lazaristen van de Ubbergseweg – kennen die zusters: we hadden ze bij ons in huis, ze hielpen ons. Die

tentoonstelling trof me. Het zijn niet alleen die jongens van Moria die structuur in hun leven nodig hebben; dat heb ik zelf ook.

Rond 10 december van dat jaar zou ik in Deventer bij een fakkeloptocht tegen racisme op mijn panfluit spelen. In het openbaar fluiten... daarvoor moest ik eerst oefenen.

Zo verdiende ik de eerste stuiver en het eerste dubbeltje. Ik besloot: wat ik

vang gaat naar Moria. Dat gaat nu dus al 12 jaar naar Moria.

Ik heb een schaal en een repertoire van zo'n 180 liedjes. De ene week de ene helft, de andere week de andere. Sta je in het openbaar, dan kan je van alles gebeuren: aanvaringen, niet gezien worden, ontmoetingen, verrassingen.

Een paar voorbeelden:

Een jongetje dat zegt: "Meneer, ik heb geen geld. Mag ik toch luisteren?"

Iemand die op paaszaterdag stiekem een doosje met vier eieren op mijn schaal zet.

Een vrouw die het bordje Stichting Moria ziet, mij aankijkt en vraagt: "Hebt u ook gezeten?"

Twee vrouwen die bij het zien van het bordje kennelijk emotioneel worden.

Ik vraag: "Kent u Moria?"

"Ja", zegt de een, "mijn broer heeft er gezeten. Het heeft niet geholpen".

Ze gaven wel.

Dan krijg ik een brok in mijn keel.

Op straat beleef ik hoe mensen open zijn/opengaan. Het is zeer vreemd. Soms voel ik dat de verlossing aan de gang is. Dat God op duizenden manieren in en door mensen werkt, die zelf niets van god of godsdienst afweten.

De straat is mijn kerkgang. Niet altijd hoor. Maar toch.

Ik help Moria.

Moria moest eens weten hoe ze mij helpen.'

3 oktober 2011

Bron: Stichting Moria

De twee volgende links geven toegang tot artikelen over Gerard.

<https://www.stichtingmoria.nl/ambassadeur-van-moria/>

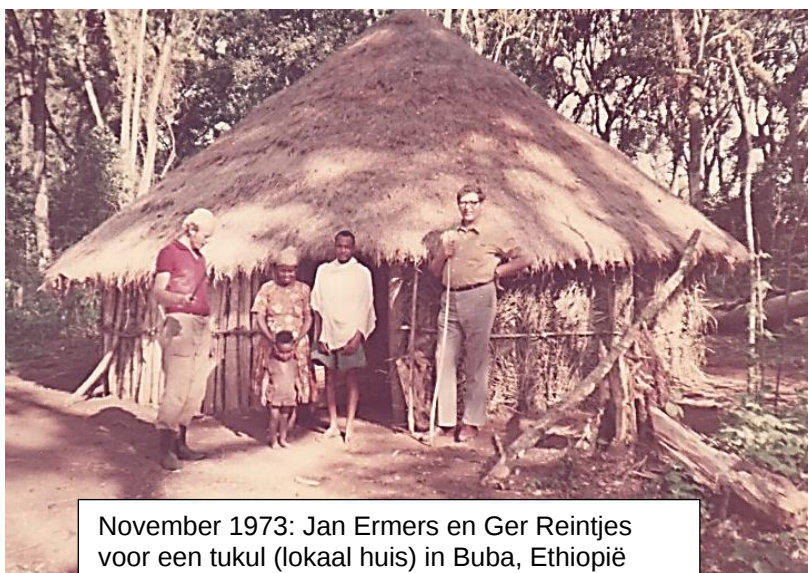
<https://www.brugnijmegen.nl/nieuws/algemeen/1064968/-in-memori-am-panfluitist-gerard-speelt-niet-meer>

HET KERKJE IN BUBA

Jan Ermers

Buba (Kaffa, Ethiopië) is de enige parochie waar ik ooit pastoor was.

Tijdens de tijd van de Italianen (1936-1941) werd het gesticht als bijpost van Bonga, terwijl er ook toen nauwelijks mensen woonden in dit 800hc oerwoud waar koffie en kororima welig bloeien tot groot genoegen van immense volken

November 1973: Jan Ermers en Ger Reintjes voor een tukul (lokaal huis) in Buba, Ethiopië

bavianen en grote troepen wilde zwijnen. Het hele gebied werd bezit van de katholieke kerk door toedoen van Italiaanse missionarissen om de op waterkracht gedreven houtzagerij in Bonga van bomen te voorzien.

Feit is dat toen ik op het klein seminarie uitgewerkt was (1971), me aangeboden werd een landbouw coöperatie op te zetten in Buba.

Aan wilde ideeën had men geen gebrek, en als je theologie gehad hebt, kun je alles! Hunkerend naar vrijheid en niet wetend wat 'zelfoverschatting' betekent, zet ik me aan het werk. Arme boertjes uit omliggende parochies die te lijden hadden onder de knoet van afpersende landeigenaren, werden gerekruteerd en we gingen met bijl en zaag het bos te lijf om de grond ploegrijp te maken. Later kwamen daar elektrische zagen bij, een bijdrage van OXFAM die het project ondersteunden.

Er stond een kerkje toen ik daar begon, gebouwd door Ger Reintjes CM die ook een buitenpost nodig had, alsof hij niet druk genoeg was in Bonga. Dit kerkje, kathedraal genoemd, was 7 meter lang en 2 en een halve meter breed. Het had een driehoekige toren van 5 meter hoog, afgetimmerd met dwarspaaltjes, en een spits met stukjes golfplaat.

De muren bestonden uit gespleten houtstammetjes die voldoende licht doorlieten zodat er geen ramen nodig waren..... Het dak had links één rij golfplaten en rechts één rij golfplaten waar de tropenregen gezellig op kon roffelen. In dat geval moest het altaar wat verzet worden naar links of rechts om de boel droog te houden. We zwegen dan en luisterden maar het gratis concert. Er lag geen vloer in. Het allerbeste architectonische idee was volgens Ger dat de Kathedraal (ik gebruik maar een hoofdletter voor dit machtige gebouw) een biechtstoel had met ingebouwde sacristie! "Ha, ha, ha", zei de altijd goedlachse Ger dan. In die Kathedraal vierden we, katholieken en orthodoxen de Zondag, met koffie na. De witte mieren hadden al die jaren ook niet stil gezeten: het gespleten hout voor de muren stond oorspronkelijk ín de grond, maar door het gedegen werk van de mieren stond het nu óp de grond.

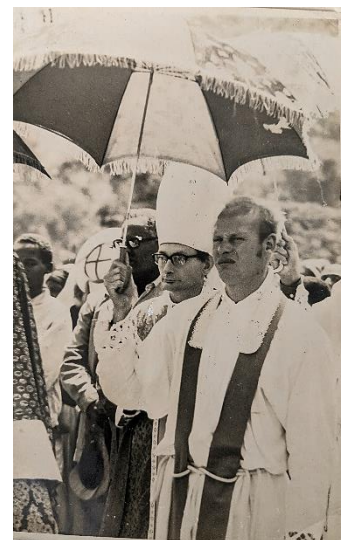
Alleen de zwaartekracht hield omvallen tegen. Deze situatie deed ons besluiten een nieuwe kerk te bouwen: het werd een "tukul" (rond) met een doorsnee van 9 meter. Ook nu waren de muren gemaakt van gespleten houten. Op het dak lag een dikke laag olifantengras. Kosten? 27 gulden. Waarom de kosten zo hoog uitvielen weet ik niet meer.

Gebouwd vóór de mensen dóór de mensen, zoals dat heet. Meteen werd er (door de mannen) een comité van vrouwen opgericht, dat er voor moest zorgen dat er daags vóór de viering een nieuwe laag koeienmest over de lemen vloer gesmeerd werd, bij wijze van boenwas. Dit hield de zandvlooien onder controle.

De inwijding vond plaats op Hedar 12, de maandelijkse feestdag van Michael, de patroonheilige van de parochie. Herman Teuben, toen Apostolisch Vicaris, deed de dienst, en Ger Reintjes (niet op de foto te zien) droeg de "Tabot" (heilige der heiligen).

Het kruis dat op de totem van de eerste kerk stond werd in de processie meegedragen en ook een prachtig icoon vervaardigd door de Poolse kunstenares Barbara, de vrouw van Goshu, Ethiopische schilder, en geschonken door de Dochters van Liefde in Addis Abeba.

De foto gemaakt tijdens de processie ziet de pastoor van de parochie een

November 1973: Buba - Herman Teuben en Jan Ermers bij de inzegening van de nieuwe kerk

parasol (feestattribuut) vasthouden om de Apostolisch Vicaris, zoals gebruikelijk, tegen de zon te beschermen.

Het feest was minder druk dan kerkfeesten elders, maar toch heerste er een intimiteit waar de parochianen en de pastoor trots op waren. Daags na het feest duwden we de Kathedraal om.

TWEE SCHILDERIJTJES

Jan Joris Rietveld

Twee dagen per week verlaat ik mijn parochie, die gemeenten Cabaceiras en São Domingos omvat, gelegen in het droge binnenland van noordoost Brazilië, om mijn bijdrage te leveren aan de opleiding van jonge mannen voor het priesterschap op ons seminarie João Maria Vianney in Campina Grande. Mijn kamer in dit vormingshuis bevindt zich aan het einde van de gang op de eerste verdieping in de oude vleugel die naar de kapel van Onze Lieve Vrouwe koningin van de Apostelen leidt. Hier hangen twee kleine reproducties van schilderijen aan de muur. Ik had er nooit veel aandacht aan besteed, denkend dat het schilderijen waren van Vincent van Gogh (1853-1890) uit de eerste periode van zijn artistieke leven, in de regio Oost-Brabant waar ik zelf ben opgegroeid: kerk, verre horizonten, vlakke landerijen, aardappelen, oogsttijd in de herfst, donker landschap. Volledig verschillend van zijn werken in Frankrijk wanneer zijn schilderijen exploderen van kleur, zoals het beroemde schilderij van zonnebloemen. Toen ik recentelijk beter keek, zag ik dat de schilderijen niet van hem waren, maar van de Franse schilder Jean François Millet (1814-1875). Deze kunstenaar werd bekend als een vernieuwer van de Franse schilderkunst, door het gewone leven weer te geven, dus ook van het leven van zijn ouders, boeren. Millet had grote invloed op andere beroemde schilders, onder wie Vincent van Gogh en daarom verwarde ik hun werken. Ik vroeg me af wie deze verbleekte reproducties in die gang had gehangen. Die vraag was niet moeilijk te beantwoorden: ze kwamen uit een andere cultuur, de Nederlandse.

Snel na oprichting van het diocees Campina Grande in 1949 was de silezische franciscaan Anselmo Pietrulla (1949-1956) die een tijd voor ingenieur had gestudeerd, op verzoek van de paus begonnen met de bouw van een seminarie, een kleinseminarie. Brazilië als grootste katholieke land ter wereld had een bedroevend klein aantal priesters en die kwestie moest met alle middelen worden aangepakt. Men vertelt hier dat hij zelfs naar de markt ging om geld bijeen te brengen. Bouwen is echter één zaak, een seminarie bemannen een andere. De bisschop kon geen priesters uit zijn eigen bisdom voor deze taak krijgen en zo legde hij contacten met Nederlandse lazaristen die dit seminariewerk als charisma hadden en het al deden op verschillende andere plaatsen in het noordoosten van Brazilië, zoals Caicó, Mossoro, Caixias en Fortaleza.

De contactman was lazarist Frans Janssen, vice provinciaal.

Dom Otavio Aguiar (1957-1962), opvolger van Dom Anselmo, ontving begin 1957 de lazaristen. De statistieken zeggen dat hier veertien “heren” gewerkt hebben gedurende negen jaar en dat er in die periode bijna vijfhonderd inschrijvingen zijn geweest. Uiteindelijk werden twee jongens priester.

Interessante informatie kan gevonden worden in het uitstekend samengestelde boek van Gerrit Frencken getiteld “Op missie” uit 2010. De laatste rector was Chrétien Jakobs, die daarna mijn buurman zou worden in de parochie van Sertânia, waar een van zijn parochianen, Fernando Barbosa dos Santos, lazarist werd en nu bisschop is in

Tefé, midden in het in alle opzichten zware en uitdagende Amazonegebied. In 1975 ging het seminarie dicht en werd het gebouw verhuurd aan de lokale universiteit.

Dom Manoel Pereira (1962-1981) was hier bisschop in de concilie jaren en hij zag hoe de pastorale situatie steeds nijpender werd. Een derde van zijn priesters trad uit. In Rome had hij in deze tijd vele contacten en zo konden de opgevallen plaatsen wat opgevuld worden met religieuzen maar ook met “fidei donum” priesters. De vierde bisschop van Campina Grande was Dom Luis Fernandes (1981-2002), de man die een nieuw kerkelijk model voorstond, dat van de basissgemeenschappen. Hij was ook nauw verbonden met een groep bekende theologen die het woord ecclesiogenese uitvond. Dom Luis was niet zo gericht op de vorming van priesters; hij dacht aan een meer laicale kerk. Toen hij evenwel de zeventig gepasseerd was, moet hij toch gezien hebben dat de katholieke kerk niet goed denkbaar is zonder priesters. Zo besloot hij bij het bezoek van de nuntius ter gelegenheid van het vijftig jarig bestaan van het diocees het gebouw weer in gebruik te nemen nu als groot seminarie. In 2000 ontving het huis de eerste groep seminaristen voor de filosofie. Ook leken konden er studeren.

Na twee jaar werd de cursus theologie geopend. Toen werd er op mij een beroep gedaan omdat ik de enige in het bisdom was die een titel in de theologie verworven had. Daarvoor werd ik weggeplukt uit de meest veraf gelegen en geïsoleerde parochie uit het bisdom, São Sebastiao do Umbuzeiro, ter grootte van de provincie Limburg. Ik zat daar tot over mijn oren in het landbouwkundige werk en moet bekennen dat ik de overplaatsing helemaal niet zag zitten. Maar ik meende dat ik me niet kon onttrekken aan het beroep dat het bisdom op mij deed, ik was uiteindelijk hier wereldheer geworden, en zo verhuisde ik naar een gebied dat twee parochies omvatte maar dicht bij Campina was gelegen. De eerste paar jaar ging het enkel maar om handtekeningen te zetten en deelnemen aan vergaderingen. Tevens verlangde men van mij wat onderzoekswerk wat resulteerde in enkele publicaties, maar al snel moest ik ook het daadwerkelijke onderwijs in. Ik begrijp nu niet hoe dat allemaal te combineren geweest is. Het bewees dat er een schrijnend gebrek aan

mankracht was. Vanaf 2006 begonnen de eerste priesters afgeleverd te worden, tot nu toe al meer dan vijftig. Momenteel zitten er een kleine zestigtal jongemannen op het seminarie uit drie bisdommen. In al de jaren dat ik nu in dit huis rondloop hebben we twee keer een reünie met oud seminaristen georganiseerd. Er kwamen een vijftigtal mannen van mijn leeftijd op af. Ze waren allemaal goed terecht gekomen en dankbaar voor de jaren die ze hier gestudeerd hadden, onder een streng regime maar van hoge kwaliteit zoals ik van hen begreep.

Vele studenten moeten de afgelopen vijftig jaar langs de schilderijtjes gelopen hebben. Ze vielen niet op, niemand gooide ze weg.

Totdat een rector ze vanwege hun steeds meer vervagende afbeeldingen dat wel zal doen, zullen ze in

al hun bescheidenheid herinneren aan de lazaristen die uit kleine dorpjes in Nederland vanuit het missiehuis in Panningen de hele wereld in trokken in dienst van het evangelie. Voor mij een wonder van kleinheid en grootheid en juist daarin volledig trouw aan de boer uit Nazaret, boer zoals vele families van lazaristen, hetgeen Sjeng Ermers mij ooit eens uitlegde in Bonga. Een wonder dat steeds groter lijkt te worden bij het lezen van elke KC die ik ontvang.

En als je het ruimer wilt zien. De twee uitgewiste schilderijen herinneren ons eraan dat we deel uitmaken van een grote geschiedenis, een aaneenschakeling van generaties. Je zou kunnen zeggen dat elke nieuwe generatie als een klein plantje een tijd nodig heeft in de beschutting van een seminarium, een plaats waar het jonge leven kan opgroeien, om dan door te gaan tot een grote boom, in welks schaduw mensen kunnen uitrusten. Dit verloop van het heilsverhaal, zoals de theologie zegt, begint nauwelijks zichtbaar in een verleden, niet erg duidelijk omschreven met kleine sporen zoals deze schilderijen, hier en daar op een persoon vindend die zich wat meer onderscheidt. Zonder iemand tekort te doen mag ik dan misschien toch op Mgr. Frans Janssen wijzen. Hij kwam uit het katholieke oostelijke deel van Zeeuws-Vlaanderen zoals zijn collega lazarist bisschop Leo Dobbelaar die in mijn tijd in Ethiopië in Shappa Mariam zelf een school aan het bouwen was en wiens uit Nederland geïmporteerde stamboekstier geen interesse bleek te hebben voor de magere koetjes van zijn parochianen. Mgr. Janssen leerde ik kennen in Ethiopië via zijn zus, die in Addis Abeba in het klooster werkte. Daar zag ik een foto waarop hij met een alpinopet op vanonder de motorkap van een Toyota lachend de camera inkijkt. Ik ontmoette hem later persoonlijk toen ik hem met Ger Reintjes een bezoek bracht op de pastorie in Broekhuizen,

Diocesaan kleinseminarie te Campina Grande

waar hij in de tuin bezig was labeltjes aan rozen te hangen met de bedoeling een nieuw ras te ontwikkelen. En dus ook hier op het seminarie waar ik nu al bijna twintig jaar werk, het door de lazaristen begonnen werk dat zijn fiat kreeg, voortzettend. Toch nog lazarist, moet oud provinciaal Ton Oonincx glimlachend denken in de hemel. Door twee schilderijtjes weet ik in welke traditie ik sta.

GESPREK VAN DE REDACTIE MET ONZE HUISMEESTERS TON, PIET EN JAC

Ton Cuijpers trad in februari 2014 in dienst van Zorgcentrum Vincent Depaul voor 16 uur per week. In 2016 kwamen er nog eens 16 uur voor de Congregatie bij. Vanaf zijn pensioenleeftijd werkt hij twee vaste dagen in de week, de dinsdag en woensdag. Het geeft hem ruimte om ook van zijn kleinkinderen en hobby's te genieten.

Ton is technisch onderlegd en heeft enige kennis van installatie en elektrotechniek en vanuit zijn vroegere functie bij het energiebedrijf ook van werktuigkundige installaties.

Piet Bouten was vanaf 2013 vrijwilliger bij Zorgcentrum Vincent Depaul. Hij kwam in 2016, toen hij met vroegpensioen ging, twee dagen in dienst van de Congregatie. Piet heeft gewerkt als timmerman en veel renovatiewerk gedaan. Vervolgens werkte hij jarenlang als werkvoorbereider en calculator, inkoop en leerlingbegeleider. Het timmerwerk is en blijft zijn passie. Hij is op maandag en donderdag in huis en is contactpersoon voor de vrijwilligers en voor het tuinonderhoud.

Jac Minten was sinds 2017 ook vrijwilliger bij Zorgcentrum Vincent Depaul, waar hij zich inzette voor de begeleiding van bewoners. Tegelijkertijd assisteerde hij Ton en Piet als het ging om elektronica en het bedenken van oplossingen ter ondersteuning van bewoners of personeel. Vanaf zijn pensioenleeftijd is ook Jac twee dagen per week in dienst van de Congregatie. Zijn vaste dagen zijn maandagmiddag, dinsdagmorgen, donderdagmiddag en vrijdagmorgen, maar buiten deze vaste tijden is hij ook vaak aanwezig.

De drie heren vullen elkaar uitermate goed aan, met ieder zijn eigen specialiteiten en capaciteiten.

Groot specialistische werk wordt veelal opgelost door externe bedrijven. En dat is maar goed ook, want de lijst van werkzaamheden is lang.

Ze beamen alle drie dat ze met liefde hun werk doen, ze voelen zich gewaardeerd en ervaren warmte, dankbaarheid en menselijkheid in huis. De Vincentiaanse Spiritualiteit is voelbaar.

Ze omschrijven de Lazaristen die hier wonen als volgt "het zijn net mensen" en weten inmiddels om te gaan met de diversiteit van personen in huis. De werkzaamheden zitten vol verrassingen en lopen niet altijd volgens planning. Regelgeving door de overheid m.b.t. de huisvesting van ouderen en zorgbehoevenden, verbouwingen, verhuizingen en constant onderhoud zorgen voor steeds opnieuw weer volle zolders en andere ruimtes, die dan weer leeggemaakt en opgeruimd moeten worden. We denken aan de brandveiligheid (de vervanging van de plafondplaten), vernieuwing van telefonie en oproepsysteem, de klimaatbeheersing en ga zo maar door. De komst en het overlijden van bewoners brengen altijd werkzaamheden met zich mee voor de huismeesters.

Ze zijn flexibel ingesteld. Geen enkele dag is hetzelfde, van alle kanten worden ze benaderd voor karweitjes en inlichtingen.

Ton kwam bij het opruimen van oude spullen een alarmpistool tegen dat nog werkte.

Jac vertelt dat hij 'n keer opgeroepen werd omdat 'n lamp het niet deed. Bleek dat men de verkeerde schakelaar gebruik had.

De Coronaperiode heeft veel impact gehad en heeft dat nog. Lopende werkzaamheden werden stilgelegd en het is nog steeds niet duidelijk wanneer het weer kan worden opgepakt. De vrijwilligers die normaal helpen met de kluswerkzaamheden mogen deze alleen buiten uitvoeren. "We moeten voorzichtig zijn, maar niet bang", zegt Jac. Ze delen de overtuiging dat als iedereen zich aan de regels had gehouden, de crisis voorbij zou zijn. Hopelijk verlopen de vaccinaties voorspoedig zodat we onze sociale activiteiten weer kunnen oppakken. Dat geldt voor jong en oud.

Zolang onze huismeesters gezond blijven, willen ze heel graag hun diensten aanbieden.

ODE AAN DE LENTETIJD - NEL BORST

Kom, lieve lente, kom maar gauw
 Door de coronawinter zaten we in het nauw
 We worden nu weer verblijd
 Door een hele mooie tijd
 Alles is in lentetooi
 Lentetijd wat ben je mooi
 Het mooiste jaargetijde van het jaar
 We zijn er helemaal voor klaar
 Al die pracht... even stil blijven staan
 Je zou willen dat het nooit voorbij zou gaan
 De natuur is vol van pracht

We hebben er lang op gewacht
 Dit doet een mens weer goed
 We omhelzen je, lente, met spoed
 Je bent er voor jong en voor oud
 Nu hebben we het niet meer koud
 De winter met zijn natte dagen
 Zal ons niet meer langer plagen
 Het is puur genieten van de milde zon
 Ze schijnt of ze niet anders kon
 Door haar warmte ontwaakt de natuur
 Niemand kijkt er nu nog zuur
 Daarom, mensen, als het kan
 Zou ik zeggen 'geniet ervan'
 Het is weer snel voorbij
 Dit prachtig jaargetij
 De zon is nu van ons
 De winter krijgt de bons
 Dus nu vlug naar buiten
 Je hoort de vogels fluiten
 Ik eindig dan met mijn verhaal
 Lieve lente, groeten van ons allemaal

UIT DE OUDE FOTODOOS

Missiehuis: aanleg verwarming 1907 V.l.n.r. 1 C. de Wit. 2 M. Meuffels 3 J. Vester

Bouw kapel 1907

Kerkstraat Panningen. Links het Missiehuis, rechts de open plek waar later de nieuwe kerk gebouwd wordt.

OVERLEDENE

Mevr. Thea Ghielen-Naus, bewoonster van ons Zorgcentrum

OVERLEDENEN CM WERELDWIJD

Nomen	Cond.	Dies ob.	Prov.	Aet.	Voc.
ENDOM Gabriel	Sac	25/03/2021	CAM	45	19
PICHON Bernard	Sac	27/03/2021	FRA	95	74
STANISZEWSKI					
Stanislaw	Sac	27/03/2021	NAN	83	64
ZAJĄK Stefan	Sac	01/04/2021	POL	76	59
RAKOTOARISON					
Pierrot Martin	Sac	04/04/2021	MAD	52	29
AGUILAR LÓPEZ					
Pedro	Sac	12/04/2021	AMC	72	54
VELASCO ROBLA					
Juan	Sac	15/04/2021	SVP	71	54
ARYONO SOEGIARTO					
Paulus	Sac	22/04/2021	IDS	75	53
DÍEZ VARONA					
Vicente	Sac	26/04/2021	PER	85	69

E-mailadres voor de Kleine Co: secretariaat@lazaristen.com

Panningen, Mei 2021. Uitgebreide informatie over de Nederlandse

Lazaristen en hun 'Lines of Action' kunt u vinden op

www.lazaristen.com en www.vincentianmovement.nl